

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Ингеборг Братоева-Даракчиева, Института за изследване на изкуствата – БАН

За хабилитационния труд на д-р Александър Донев Ангелов *Независимите в киното. От Едисон до „Нетфликс“*, за придобиване на академичната длъжност *доцент*, по конкурса за професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство, обявен от Института за изследване на изкуствата – БАН в Държавен вестник, бр. 97/10.12.2019 г.

Предложената от д-р Донев като хабилитационен труд монография *Независимите в киното. От Едисон до „Нетфликс“* (ФънТези, 2019), представлява първият сериозен научен труд на български език върху спецификата на независимото кино, в качеството му на алтернатива на господстващите практики за филмово производство, финансиране, разпространение и кинопоказ. Монографията разглежда значим и актуален научен проблем и предлага оригинален и същевременно задълбочен поглед към неинституционалния характер на независимото кино. Поставените от д-р Донев акценти върху историята на филмовата индустрия, социологията и социалната антропология предопределят интердисциплинарния подход на автора, който се стреми да излезе извън орбитата на традиционното кинознание, фокусирано предимно върху развитието на филмовия език и стил. Важно е да се отбележи, че този подход не остава просто на нивото на декларираните изследователски намерения, а е развит като ефективно работеща научна методология. Д-р Донев обосновава своя „отказ от приоритета на естетическото“ в две „Въведения“ към основния текст на монографията, където извежда на преден план два други важни параметъра – ролята на дигиталната революция за разчупването на утвърдените модели на киноизпространение и приоритетния за нашата наука български контекст.

Д-р Донев основава разработката си върху исторически преглед на практиката на независимо филмопроизводство в американската филмова индустрия и на теоретичните интерпретации на този феномен от началото на 20. Век до съвременната епоха на дигитална трансформация на киноиндустрията (Глава 1.). Дигиталната дистрибуция, анализирана като алтернатива на установените практики на кинопоказ, е представена много подробно в Глава 3., според примера на предложените от стрийминг платформата Нетфликс модели на независимо филмово производство и демократизация на разпространението. Анализирайки примера на Нетфликс, която налага нови киноиндустриални практики, д-р Донев проследява различните етапи на аудиовизуална дистрибуция и се опитва да разкрие същността на динамиката на отношенията между традиционния холивудски модел и дигиталните новости. Тази Глава 3. е озаглавена *Стрийминг независимост* и фокусът ѝ е върху дигитализацията като инструмент за постигане на производствена и разпространителска независимост от пазарно доминиращи

или държавно субсидирани институции, т.е. като алтернатива на институционално създаването и разпространяването на кино.

Всъщност, дефинирането на независимото кино чрез неговия неинституционален характер е основната теза и основният принос на д-р Донеv за изясняването на същността на понятието, което във времето е натрупало многобройни конотации и определения от различен порядък, които внасят повече объркване, отколкото яснота за разбирането на същността на явлениято. В този смисъл, най-приносна от теоретична гледна точка е Глава 2., озаглавена *Актуални аспекти на отношенията между независимите и доминиращите структури на филмовата индустрия*. Познавайки се на идеите на Пиер Бурдийо за полето на културно производство, д-р Донеv се опитва да положи проблемните отношения институционално – независимо кино в социологическа плоскост и да ги разгледа преди всичко като проблем на културната антропология, вместо като естетически прояви.

Особен аспект на изследването е макар и много краткият анализ на понятието *независимо кино* в български контекст, като примерите от чуждата филмова практика са подбрани, така че да подготвят почвата за прилагането на нов подход към българския кинематографичен процес в следващите изследвания на Донеv. Това ново разбиране цели да бъде предложен и осмислен нов модел, чрез който да се реформира институционалната рамка на съвременното българско кино. Авторът споделя намерение да развие подробно темата за мястото на независимото филмово производство в България в свои бъдещи текстове.

Монографията е снабдена с подробна библиография (80 източника на три езика), филмография и показалец на имена и понятия, приложения, които го правят сериозен източник на информация и фактология. Стилът на д-р Александър Донеv е комуникативен и четивен, без тези качества да са в ущърб на теоретичните стойности на хабилитационния му труд и на останалите му научни публикации. Текстът на книгата *Независимите в киното. От Едисон до Нетфликс*. е основан върху ясно формулирани тези, оригинални авторски становища и самостоятелно направени изводи. Изложението е логично и с убедителна аргументация на защитаваните гледища. Книгата му вече се радва на значителен интерес от страна на специалистите. Същото се отнася и за предишната му книга *Помощ от публиката. Българските игрални филми от началото на XXI век и техните зрители в кината* (ФънТези, 2018), публикувана на базата на защитения му дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. Това е валидно и за многобройните му статии, някои от които публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация. Книгите и статиите на д-р Александър Донеv отдавна са завоювали заслужено признание сред професионалната общност, което личи и от приложения списък с цитирания на трудовете му. Д-р Донеv участва активно в научния обмен на идеи, като изнася редица доклади на международни научни конференции и конференции с международно участие. Д-р Александър Донеv активно сътрудничи в проекта на Института за изследване на изкуствата *Посттоталитарното българско кино – модели и идентичности*, финансиран от МОН.

Паралелно на задълбочената си научна работа д-р Донеv се ангажира и със значими художествено творчески проекти. Като копродуцент на анимационния филм *Как Сърдел направи ремонт* му е присъдена Наградата на Българската филмова академия за 2015, а в качеството си на съсценарист и изпълнителен продуцент на документалния филм *Джазта праста, или Кои са българските ноти* е носител на Наградата на Съюза на българските филмови дейци от фестивала „Златен ритон 2009“.

Д-р Донеv развива активна преподавателска дейност: в НАТФИЗ (1994-1996) и от 2016 до днес), и в Нов Български университет (1998-2016). Автор е на собствени курсове в бакалавърски, магистърски и докторантски програми.

Изискваните точки по показателите за академичната длъжност *доцент* са постигнати и надминати, като по показателите „Г“ и „Д“ точките са повече от два пъти над минималните изисквания.

Имам забележка към формата, в който са представени приносите на реабилитационния труд – с неясна структура и употребата на трето лице, вместо първо, при изреждането им, без обаче тези пропуски да влияят на смисъла на изтъкнатите приноси.

В заключение бих искала категорично да заявя, че предвид сериозната, целенасочена и плодотворна научна работа и доказаните научни, творчески и педагогически възможности д-р Александър Донеv Ангелов, има всички необходими качества да заеме академичната длъжност *доцент* и убедено предлагам на научното жури да подкрепи неговата кандидатура в този конкурс и на Научния съвет на Института за изследване на изкуствата да го утвърди на академичната длъжност *доцент*. Убедено гласувам с да.

06.05.2020 г.

Проф. д-р Ингеборг Братоева-Даракчиева